

VÝROČNÁ SPRÁVA ZA ROK 2018

1. PLÁNOVANÉ AKTIVITY NA ROK 2018 A ICH PLNENIE

- a. Pokračovanie vo výstavnej činnosti - individuálne a organizované návštevy, exkurzie základných a stredných škôl.

Plnenie: Pozri kapitolu 2

- b. Vyhľadávať hmotné predmety historickej hodnoty s prioritou na systémy, moduly a súčiastky počítačov vyvinuté, vyrábané a používané na Slovensku, Československu a RVHP.

Plnenie: Sále sa nachádzajú predmety – časti počítačov vyvinutých a vyrábaných na Slovensku. Napríklad pri robené poriadku v sklade v UI SAV sa našli bloky feritovej pamäti 4kb z jedného z troch prototypov malodoskovej verzie RPP16 alebo konektory veľko - doskovej verzie vyrobené v Armatúrke Myjava. Zoznam novo dokumentovaných prírastkov za rok 2018 je v prílohe A.

- c. Dokumentovanie, inštalovanie, evidovanie a oceňovanie nových zbierkových predmetov.

Plnenie: Dokumentovanie akvizícií nie je jednoduché. Darcovia často nevedia, kto, kedy a za akým účelom darovaný predmet používal. Firma IBM, ktorá nám v roku 2018 darovala niekoľko moderných, no nepoužívaných serverov poskytuje aj dokumentáciu, ale nie o klientoch ktorí používali konkrétny predmet a v dokumentácii nie sú uvedené technické detaily – napríklad o mikroprocesoroch, ktoré používajú.

Preto je treba objekt rozobrať a detaily vyhľadávať v Internete. Pri inštalovaní (vystavenie) predmetov je treba improvizovať, nakoľko stála výstava nemá prostriedky na nákup múzejného nábytku. Aj keby sa prostriedky našli, tak vzhľadom na nejasné plány do budúcnosti by nákup znamenal riziko, že v prípade reinštalácie v nových priestoroch by sa tento nábytok v novom priestore nevyužil optimálne. Preto sa pri inštalovaní používajú rôzne recyklované predmety – čo je finančne nenáročné ale výstava potom pôsobí nekonzistentne a hlavne drobné a stredne veľké predmety nie sú chránené pred manipuláciou, poškodením prípadne krádežou, ako aj zaprášením.

V oblasti dizajnu výstavného priestoru sme nadviazali spoluprácu s Fakultou architektúry STU – ateliér interiérovej architektúry. Konkrétne študentských projektov vo forme štúdií návrhu expozície počítačov IBM v súčasnosti nevyužívanej miestnosti patriacej Správe účelových zariadení. Uvažujeme aj o možnosti študentských projektov návrhu architektúry kamenného múzea počítačov po konzultáciách s vedením SAV resp. počítačovými firmami.

- d. Vyhľadávať informácie o nehmotnom technickom dedičstve fakty hlavne z vývoja počítača RPP 16, SMEP (ÚTK SAV, Žilina, ZVT Námestovo a B. Bystrica), PPS SIMD (vývoj, softvér, aplikácie) integrovaných obvodov vyvíjaných a vyrábaných na Slovensku. Konzultácie s pamätníkmi a motivovanie ich pre publikovanie na stránke SVDVT v rubrike „Publikácie“ a „Pohľady do histórie“ ako aj v rámci SDMP.

Plnenie: Pozri bod i a kapitoly 5,6 a 7

- e. Pokračovať v hľadaní možností ďalšieho financovania SVDVT konzultáciami s Ministerstvom kultúry, Ministerstvom školstva, SNM, Slovenským technickým múzeom, samosprávami (župa, mesto) a súkromným sektorom.

Plnenie: Aby SVDVT mohla fungovať ako regulárne múzeum otvorené pre verejnosť bolo by treba zabezpečiť stály dohľad nad exponátmi, ktoré nie sú inštalované tak aby sa s nimi nedalo manipulovať alebo ich odcudziť – v súčasnosti sú exkurzie sprevádzané veducim). Cieľom hľadania možností je ďalšieho financovania je zabezpečenie zamestnanca pre dohľad počas návštevých hodín a upratovanie. Rokovania s ministerstvom kultúry ako aj ministrestvom školstva sa neuskutočnili a z dôvodu volieb do regionálnych samospráv ani s mestom a župou. Slovenské technické múzeum v Košiciach nemá stálu expozíciu počítačov aj keď v depozitároch má dobrú zbierku (v porovnaním s SVDVT ale oveľa menšiu) starších počítačov. Nakoľko STM samo zápasí s priestorovými a finančnými problémami, pomoc z ich strany nemožno očakávať. V rámci podujatia Extrapolácie 2019 sa v priestoroch STM plánuje veľká výstava počítačov aj s odbornou a metodickou pomocou SVDVT ako aj zapožičaním menších exponátov.

- f. Rozbehnúť činnosť Slovenského distribuovaného múzea počítačov.

Plnenie: Nie celkom sa darí ľudia chcu informácie ale nie sú ochotní stať sa členmi (možno je demotivujúci fakt členské a ješitnosť) Motivácia, ciele, stanovy a iné informácie o SDMP sú na portály, ktorý sídli vo Výpočtovom stredisku SAV (<http://www.sdmp.sav.sk>). Na účte SDMP ku dňu 10.1.2019 SK42 [8180 0000 0070 0060](http://www.slovakia.sk) 3882 je 410 Euro (Ústav informtiky SAV nezaplatil)

- g. Realizácia zámeru uskutočniť pracovnú dielňu pre učiteľov informatiky (základné a stredné školy), ktorej cieľom je doškolenie učiteľov praktickými ukázkami vývoja výpočtovej techniky v priestoroch SVDVT, tak aby mohli sami viesť exkurzie v tých častiach výstavy a s tým zameraním, ktoré podporí teoretické vyučovanie v konkrétnych školách. Učitelia vedia najlepšie, ktoré časti výstavy sú pre ich žiakov najväčším prínosom a najviac ich zaujmú.

Plnenie: Zámer mal podporu Štátneho pedagogického ústavu a na ich internetovom sídle bola aj reklama na toto podujatie. Mnohí učitelia počas exkurzií privítali takúto iniciatívu, no napokon sa na seminári (bolo vypísané niekoľko termínov) zúčastnili len dvaja. Dôvody, neúčasti boli rôzne. Počas môjho dvojročného pôsobenia v SDMP sa exkurzií zúčastnilo približne 1200 študentov, dominantne stredných škôl. Na otázku

„kto chce študovať informatiku“ odpovedalo kladne možno 30. Podľa mojich osobných skúseností a rozhovoroch s učiteľkami ako aj študentami a žiakmi, spôsob čo a ako sa informatika vyučuje na stredných školách študentov skôr odradí ako priláka k štúdiu informatiky. O tomto názore som informoval dekanu FIIT STU a predsedu Slovenskej informatickej spoločnosti, ktorý sľúbil návštevu múzea a diskusiu na túto tému.

- h. Prehlbovanie spolupráce s vysokými školami hlavne v špecializovaných exkurziách zameraných na históriu počítačov, vývoj súčiastok, konštrukčných prvkov a architektúry počítačov ako aj tvorbe interaktívnych inštalácií.

Plnenie: V rámci predmetu Architektúra počítačov na FIIT STU sa už druhý rok zúčastnili študenti exkurzie a prednášky o dejinách počítačov (prednášal pedagóg FIIT) s názornými ukázkami ako aj exkurziou pri počítači Aurel vo VS. V oblasti študentských projektov

- i. Príprava publikácie k 90. narodeninám prof. Ivana Plandera.

Plnenie: K jubileju prof. Plandera vznikli publikácie [2] a [3] na jednom nosiči CD ROM. Jeden z členov SDMP - Smep etc. rozmnožil XXX kusov, ktoré dostali účastníci konferencie, ktorá sa konala pri príležitosti tohto jubileja. Ďalšie kópie dostali učiteľia informatiky, ktorí robia exkurzie so študentami do SVDVT ako aj rôzne osobnosti v oblasti IKT. Vydanie publikácií bolo financované čiastočne z členských príspevkov SDMP ako aj sponzorov.

2. VÝSTAVNÁ ČINNOSŤ

V roku 2018 navštívilo múzeum celkove 773 návštevníkov, z toho 80 zahraničných (Česká republika 69 – z toho 64 bolo študentov stredných škôl v rámci podujatia 100VĚDCÚ.cz, ktorú organizoval Ústav informatiky ČAV v spolupráci s ÚI SAV, Taliansko 3, Fínsko 2, Švédsko 1, Grécko 1, Turecko 1, Mongolsko 1, Poľsko 1).

Väčšinu návštevníkov boli exkurzie žiakov a študentov základných, stredných a vysokých škôl (Gymnázium A. Bernoláka, Senec; Gymnázium A. Einsteina, BA; Gymnázium pre mimoriadne nadané deti, BA; Spojená stredná škola, Tilgnerova, BA; SPŠ elektro, Adlera, BA; Obchodná akadémia, Nevädzová, BA; ŠÚV BA; SZŠ ESPRIT, BA; Súkromná SOŠ veterinárna, BA; SOŠ Mokrohájska, BA; SOŠ mechanik počítačových sietí Ivánska, BA a Gbely; FF a FMFI UK BA; FIIT, FEI a FA STU BA; SPU Nitra; združenie MENSA).

Najviac návštev bolo na začiatku školského roka a počas maturitného týždňa. V čase konania podujatia Extrapolácie 2018 (október) – bolo podstatne menej návštevníkov ako v roku 2017. Počas Týždňa vedy v novembri bol podstatne väčší záujem o individuálne návštevy a hlavne školské exkurzie ako v roku 2017 (len 10 ľudí), ale z dôvodu čerpania dovolenky vedúcim múzea (dlho dopredu plánovanej) mohli expozície navštíviť len individuálni návštevníci, ktorých sprevádzali kolegovia z Výpočtového strediska SAV.

4. PREVÁDZKA STÁLEJ VÝSTAVY

SVDVT má v súčasnosti jedného pracovníka na polovičný úväzok (4 hodiny denne), ktorý zabezpečuje všetky činnosti stálej výstavy a jedného emeritného pracovníka (bez pracovného úväzku).

Podľa vyjadrenia predsedu komisie SAV pre infraštruktúru a SF Ing. Františka Simančíka, PhD. zo dňa 30.5.2018 „Predsedníctvo SAV podporuje myšlienku zachovania a budovania múzea počítačovej techniky. Momentálne sa spracováva zámer rozvoja areálu SAV a s múzeom sa naďalej počíta, avšak v dôstojnejších centrálnych priestoroch, kde by mohlo byť umiestnené spolu s inými centrálnymi aktivitami SAV, čítárňou a inými stálymi expozíciami SAV, pričom predpokládame že sa atraktivita múzea takto ešte zvýši. Hala Skanska, v ktorej je múzeum umiestnené, sa zrejme kompletne prestavia na Pavilón prírodných vied, zatiaľ však nie je jasné kedy presne to bude, závisí to od dostupnosti zdrojov. Dovtedy môže byť múzeum tam kde je teraz, budova je o ostane v správe SAV reprezentovanej úradom SAV“.

V roku 2018 navštívil múzeum aj spoluzakladateľ firmy ESET, Ing. Miroslav Trnka ktorý sa vyjadril, že v súvislosti so zámerom výstavby areálu ESET na mieste bývalej vojenskej nemocnice sa uvažuje aj o počítačovom múzeu, ale je predčasné o tom hovoriť. Ing. Pavol Luka, CEO firmy ESET, môj diplomant z FEI (FIIT) STU navštívil múzeum 15.10.2018 sa v diskusii tiež vyjadril že firma má záujem o spoluprácu, ale formu a termín sme nekonkretizovali.

Budova je zatiaľ v dobrom stave, no z posledné dva roky sa vyskytla dva krát porucha ústredného kúrenia (prasknutá matica a unikanie vody, našťastie v období keď sa nekúrilo). Nakoľko to bolo v období transformácie SAV nebolo možné zohnať okamžite údržbára – zamestnanca SAV. Urobil som improvizované tesnenie a pravidelne vylieval vodu zo zbernej nádoby. Trvalo 3 týždne pokiaľ sa závada odstránila. Navyše druhý krát sa závada objavila veľmi rýchlo a vyskytla vo WC kde je kachličkovaná podlaha, takže nedošlo k žiadnym škodám. Keby sa to stalo vo vykurovacom období, cez víkend a priestoroch kde sú expozície dôsledky by boli vážnejšie.

Na účte SVDVT k 10.1.2018 je 959,81 Eur. Z účtu sa v roku 2018 hradila čiastočne financovalo vydanie dvoch publikácií na DVD (pozri kapitolu 6 publikácie) ako aj tesniace pásy na prívod do radiátora.

5. PROJEKT EXTRAPOLÁCIE 2018

„Hlavným mestom informatiky“ na Slovensku to je organizátorom podujatia Extrapolácie 2018 bola Žilina, konkrétne Žilinská univerzita pod záštitou ministerky školstva, vedy a výskumu, predsedníčky Žilinského samosprávneho kraja, primátora mesta Žilina a rektora Žilinskej univerzity. Vedúci SVDVT sa zúčastňoval pri vypracovávaní koncepcie ako poradca riaditeľky pracoviska hlavného garanta podujatia - ÚI SAV. Múzeum organizovalo výstavou počítačov „Od počítaďla po smartfón“, prednáškou na konferencii v Žiline a Výpočtové stredisko SAV kde sa organizovalo exkurzie k počítaču Aurel spojené s prednáškami.

6. PUBLIKÁCIE PRACOVNÍKOV SVDVT

Papierové, CD ROM a internet:

[1] Šperka, M.: Rozvoj mikroelektroniky pre výpočtovú techniku na Slovensku. In Luby, Š. (Ed.) Od tranzistora k integrovanému obvodu (kapitoly z dejín česko-slovenskej mikroelektroniky). VEDA, vydavateľstvo SAV, Bratislava 2018, s. 145 – 158.

[2] Kohút, Š: Akademik Ivan Plander, Život a dielo CD ROM (ISBN 978-80-973155-0-4), SMEP etc. Banská Bystrica, 2018

[3] Šperka, M.: Spomienky na kybernetiku – príbehy pracovníkov a spolupracovníkov ÚTK SAV, CD ROM (ISBN 978-80-973155-1-1), SMEP etc. Banská Bystrica, 2018. .

[4] Šperka, M.: Stála výstava dejín výpočtovej techniky na Slovensku. In. TECHNICKÉ PAMIATKY – ZBIERKY, VÝSKUM A NOVÉ VYUŽITIE, Pamiatkový úrad Slovenskej republiky, Bratislava, 2018. Elektronický zborník konferencie Dni technických pamiatok 2017 deponitáre, fondy a výskum. Vodárenské múzeum Bratislava 26.9.2017

http://www.pamiatky.sk/Content/Data/File/ARCHIV/Technicke_pamiatky_zbornik.pdf

Prezentácie pracovníkov SVDVT

Šperka, M: Technologický vývoj procesorov v zbierke Stálej výstavy dejín výpočtovej techniky na Slovensku, prednáška na hlavnej konferencii Extrapolácie 2018, Žilinská univerzita, 24.9.2018. Príspevok – prezentácia v programe Power Point a článok Šperka, M.: PROCESSORS EVOLUTION AT THE COLLECTION OF COMPUTER MUSEUM IN BRATISLAVA vyjdú v časopise JCIMS.

Šperka, M.: Slovenské distribuované múzeum počítačov. Prednesené na IV. Zasadnutí Komisie pre zbierky dejín techniky Zväzu múzeí na Slovensku, Slovenské technické múzeum, Košice, 6-7.12.2018. Príspevky budú publikované v zborníku Veda a technika v období Československa.

7. OHLASY V MÉDIÁCH, PUBLICITA, VEDENIE ŠTUDENTSKÝCH PROJEKTOV

- a. Mestská televízia vystúpenie. Nahrávanie v múzeu 5.3.2018, nakrúcanie v štúdiu 8.3 o vysielane 14.3 o 18.00 <http://www.tvba.sk/videoarchiv/podla-datumu/doc-martin-sperka-o-stalej-vystave-vypoctovej-techniky-sav/>
- b. Slovenský rozhlas krátke správy k výročiu 37. výročiu IBM PC a 60. výročiu analagového počítača SAV odvysielané 12.8. o 14:12 <http://slovensko.rtvs.sk/clanky/veda-a-technika/171857/historicke-pocitace>
- c. Česko-slovenská informatika: Roboti nad Dunajem, 23.-24. 10., ÚI SAV, Bratislava dvojdňový seminár SAV ČAV v rámci podujatia Extrapolácie. Návšteva Výpočtového strediska a SVDVT. <http://www.100vedcu.cz/>
https://www.facebook.com/pg/100vedcu/photos/?tab=album&album_id=957983137730414

- d. Počítačové múzeum ako forma praktického doplnku vyučovania informatiky v ZŠ a SŠ. Školenie učiteľov informatiky v spolupráci so Štátnym pedagogickým ústavom 13.6.2018 (oznam o školení na stránke ŠPÚ)
- e. Prednáška UMELE UMENIE – MOŽE POČÍTAČ VYTVORIŤ UMELECKÉ DIELO, MENSA 17.5.2018 <https://www.mensa.sk/akcie/klubovna-mensy-moze-pocitac-vytvorit-umelecke-dielo>
- f. Školiteľ dvoch bakalárskych prác na Fakulte informatiky Paneurópskej vysokej školy

8. PLATNÉ DOHODY V ROKU 2018

Zmluva o výpožičke č. 4/2018 medzi SAV zastúpenej vedúcim úradu SAV Ing. Jánom Malíkom, CSc. (požičiavateľom) a vypožičiavateľom - Centrom spoločných činností SAV o výpožičke nebytových priestorov budova „Skanska“ ktorá slúži na účely umiestnenia a prevádzky expozície SVDVT platnej od 13.6.2018 do doby neurčitej ale najviac na 5 rokov odo dňa nadobudnutia účinnosti . V prípade, že do konca doby výpožičky nedôjde k začatiu stavebných prác, zmluvné strany uzavru novú zmluvu.

Rámcová dohoda o vzájomnej spolupráci medzi Slovenským technickým múzeom, Hlavná č.88, 040 01 Košice a VS SAV, zo dňa 7. 3. 2012 , **platná na dobu neurčitú**

Zmluva o výpožičke č. 1/2014 zo dňa 3.2.2014 na predmet PDP-11/40 v počte 1ks s prídavnými zariadeniami medzi požičiavateľom Ing. Petrom Briatkom a vypožičiavateľom VS SAV **na dobu trvania SVDVT v priestoroch tzv. slušovickej haly v areály SAV na Patrónke v Bratislave.**

Zmluva č. 3/2017-STM zo dňa 13.1.2017 medzi Slovenským technickým múzeom, Hlavná č.88, 040 01 Košice a VS SAV o výpožičke zbierkových predmetov (Analogový počítač SAV a počítač SIMD), **platná do 15.1.2022.**

Dodatok k zmluve č. SNM-HM-ZOV-2012/1100 zo dňa 17. 5. 2012 medzi Slovenským národným múzeom Historické múzeum Bratislava a VS SAV o výpožičke zbierkových predmetov (počítač RPP-16), **pôvodne platná do 31. 12. 2016 predĺžená dňa 12.12.2016 do 31.12.2020.**

9. PLÁN ČINNOSTÍ V ROKU 2019

1. Pokračovanie vo výstavnej činnosti - individuálne a organizované návštevy, exkurzie základných a stredných škôl.
2. Vyhľadávať hmotné predmety a informácie historickej hodnoty s prioritou na systémy (hardvér, softvér, aplikácie, vzdelávanie), moduly a súčiastky počítačov vyvinuté, vyrábané a používané na Slovensku, Československu a RVHP.
3. Dokumentovanie, inštalovanie, evidovanie a oceňovanie nových zbierkových predmetov.
4. Pokračovať v činnosti, propagovaní a získavaní nových členov Slovenského distribuovaného múzea počítačov
5. Účasť a spolupráca pri podujatí Extrapolácie 2019

6. Prehlbovanie spolupráce so školami

Bratislava 12.1. 2019

doc. Ing. Martin Šperka, PhD.
Vedúci SVDVT